

ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ-ПІДПРИЄМЦЯМИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

CONDUCT OF ECONOMIC ACTIVITIES BY NATURAL PERSONS-ENTREPRENEURS DURING THE PERIOD OF MARITAL STATE

Швидка Т.І., д. ю. н., доцент,
доцент кафедри господарського права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Халецька К.К., магістр права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Дана стаття присвячена проблемним питанням у сфері ведення господарської діяльності фізичною особою-підприємцем під час дії воєнного стану. Стаття має на меті проведення узагальнення та аналізу діючого законодавства України, що регулює питання господарської діяльності фізичних осіб-підприємців в воєнний стан, та як саме держава сприяє та стимулює веденню бізнесу в даний час.

Для повного розуміння вищевказаного питання було розглянуто основні законодавчі зміни, які стосуються діяльності підприємців, та виокремлено основні з них. Відтак, авторами розглядаються питання дерегуляції в воєнний стан в проведенні реєстраційних дій, державного контролю (нагляду), видачі ліцензій та дозволів, а також податкові зміни. Визначено механізм проведення реєстраційних дій стосовно фізичних осіб-підприємців під час дії воєнного стану, яким нормативно-правовим актом встановлюються відповідні зміни, які суб'єкти мають право проводити дані дії, а також які саме реєстраційні дії можуть проводитися стосовно фізичних осіб-підприємців під час війни. Також, зазначається щодо необхідності проведення перепрофілювання підприємців, які тимчасово змінили вид своєї діяльності. Розглянуто особливості, які встановлює Кабінет Міністрів України в сфері видачі ліцензій та дозволів на проведення господарської діяльності, а також визначено перелік видів діяльності, до яких не застосовуються «воєнні» зміни. В статті розглянуто питання державного контролю та досліджено, який податковий контроль мають право проводити податкові органи у зв'язку з повномасштабним вторгненням країни-агресора. Також досліджено питання здійснення контролю за цінами на товари, що мають істотну значущість.

Під час розкриття проблеми проаналізовано податкові зміни, які торкнулись фізичних осіб-підприємців, а саме щодо встановлення нової податкової ставки, звільненню підприємців від обов'язку подання декларації та сплати податків. Детально розглянуто нововведення законодавства стосовно запровадження третьої групи оподаткування з відсотковою ставкою 2%. Стаття також розглядає питання звільнення підприємців від інших податків та запровадження пільг для платників податків, які провадять господарську діяльність, спрямовану на забезпечення держави товарами першої необхідності. Зрештою, у статті визначено переваги та недоліки відповідних законодавчих змін.

Ключові слова: воєнний стан, податкові зміни, фізична особа-підприємець, платник податків, дерегуляція, оподаткування.

This article is devoted to problematic issues in the field of economic activity by an individual entrepreneur during martial state. The purpose of the article is to conduct a generalization and analysis of the current legislation of Ukraine, which regulates the economic activity of individual entrepreneurs during the state of war, and how exactly the state promotes and stimulates the conduct of business at the present time.

In order to fully understand the above-mentioned issue, the main legislative changes affecting the activities of entrepreneurs were considered, and the main ones were highlighted. Therefore, the authors consider the issue of martial state deregulation in the implementation of registration actions, state control (supervision), issuing licenses and permits, as well as tax changes. The mechanism for carrying out registration actions in relation to individual entrepreneurs during martial state is defined, which regulatory act establishes the relevant changes, which subjects have the right to carry out these actions, as well as which registration actions can be carried out in relation to individual entrepreneurs during war. Also, it is noted about the necessity of reprofiling entrepreneurs who have temporarily changed their type of activity. The peculiarities established by the Cabinet of Ministers of Ukraine in the field of issuing licenses and permits for conducting economic activities were considered, as well as the list of types of activities to which «military» changes are not applied was determined. The article examines the issue of state control and investigates which tax authorities have the right to carry out in connection with a full-scale invasion of the aggressor country. The issue of controlling the prices of goods of significant importance has also been investigated.

During the disclosure of the problem, the tax changes that affected individual entrepreneurs were analyzed, namely regarding the establishment of a new tax rate, the exemption of entrepreneurs from the obligation to submit a declaration and pay taxes. The legislative innovation regarding the introduction of the third group of taxation with an interest rate of 2% is considered in detail. The article also considers the issue of exempting entrepreneurs from other taxes and introducing benefits for taxpayers who conduct business activities aimed at providing the state with essential goods. Ultimately, the article identifies the advantages and disadvantages of the relevant legislative changes.

Key words: martial state, tax changes, individual entrepreneur, taxpayer, deregulation, taxation.

Постановка проблеми. З початком повномасштабного вторгнення країни-терориста на територію України, більшість підприємців тимчасово призупинили свою діяльність. Це пов'язано як і з психологічними аспектами, з якими торкнувся кожен громадянин, так і з неозбираністю як вести свій бізнес в умовах воєнного стану, особливо коли він територіально знаходиться на тимчасово окупованих територіях. Також важливим аспектом залишалось пристосування українського законодавства до реалії сьогодення, так як в воєнний час деякі обов'язки підприємців так і функції самої держави в сфері регулювання господарської діяльності неможливо реалізувати та необхідно було знайти механізми вирішення даної проблеми.

З перших днів війни державні органи призупинили свою діяльність в сфері проведення податкового

контролю, виконання реєстраційних функцій, ліцензування, видачі дозволів тощо, чим самим поставило діяльність підприємців під питання, оскільки у останніх не було чіткого розуміння як вести свій бізнес в умовах воєнного стану.

Також однією з проблем, яка торкнулась кожного підприємця, це оподаткування. В умовах воєнного стану, коли не має впевненості у своєму прибутку та при наявності ризику знищення майна підприємців, можливості окупації населених пунктів, де останні провадять свою діяльність, сплата податків ставала підставою припинення діяльності фізичних осіб-підприємців. Тому для держави постало питання розробити та запровадити механізми, які б дозволили сприяти діяльності малого та середнього бізнесу в сьогоденних реаліях. Протягом місяця з початку

війни законодавчі та виконавчі органи розробили нормативно-правові акти, які вирішують вищевказані питання.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженнями господарської діяльності в особливий період, в тому числі у воєнний стан, займалися Бачило В., Лесько О. Й., Мещерякова Т. К., Прохоренко М. М. та інші. Однак питання пристосування законодавства до нових реалій та розроблення нових механізмів сприяння та ведення бізнесу залишається відкритим.

Мета дослідження цієї статті полягає в аналізі змін нормативно-правової бази в сфері господарської діяльності фізичних осіб-підприємців у зв'язку з введенням воєнного стану, а також в виокремленні питань, які ще потребують уваги та вирішення зі сторони держави.

Відповідно до поставленої мети, в статті мають бути вирішені наступні завдання:

- узагальнити зміни законодавства, що стосуються ведення господарської діяльності в період дії воєнного стану;
- охарактеризувати основні проблеми, з якими може зіштовхнутися фізична особа-підприємець;
- дослідити питання проведення реєстраційних дій фізичних осіб підприємців під час війни;
- дослідити питання здійснення контролю за діяльністю фізичних осіб-підприємців в умовах воєнного стану;
- встановити в яких сферах господарської діяльності законодавчо передбачено передбачена дерегуляція;
- розглянути зміни в податковому законодавстві, порядок та обов'язок сплати податків фізичними особами-підприємцями.

Виклад основного матеріалу. 24 лютого 2022 року на теренах нашої країни розпочалося повномасштабне вторгнення Російської Федерації, у зв'язку з чим указом Президента України введено воєнний стан на всій території України [1].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2].

Введення воєнного стану на території України означає перехід до спеціального режиму господарювання, визначеного статтею 417 Господарського кодексу України. Данна стаття встановлює, що у період дії воєнного стану правовий режим господарської діяльності визначається на основі законів про оборону України, про режим воєнного стану та інших законодавчих актів пов'язаних із забезпеченням обороноздатності країни [3, с. 154].

Проте на момент введення воєнного стану законодавство України не мало чітких процедур та механізмів здійснення контролю та інших заходів зі сторони держави, сприяння веденню господарської діяльності. У зв'язку з чим економіка країни в перший місяць зазнала значних втрат, у зв'язку з відсутністю можливості нормального функціонування малого та середнього бізнесу.

Протягом місяця з дня повномасштабного вторгнення країни-сусіда український законодавець оперативного врегулював питання пов'язані з веденням господарської діяльності, спростив його умови та розробив декілька

механізмів сприяння та підтримки підприємницької діяльності, тобто держава запровадила на території України політику дерегуляції.

Політика дерегуляції пов'язана з комплексом заходів, спрямованих на модернізацію реєстраційної системи, суттєве спрощення дозвільної та ліцензійної систем, полегшення контрольно-перевірочної діяльності, а також удосконалення податкового адміністрування [4, с. 60].

Таким чином дерегуляція під час воєнного стану торкнулася таких сфер ведення господарської діяльності фізичних осіб-підприємців:

- проведення реєстраційних дій;
- проведення податкового контролю та перевірок;
- процедура ліцензування та видача дозволів;
- оподаткування фізичних осіб-підприємців.

Проведення реєстраційних дій. Міністерство юстиції України у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації було вимушено закрити доступ до всіх державних реєстрів, до яких відносяться і Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Підставою даних дій є мінімізація можливості хакерських атак на реєстри та уникнення витоку інформаційних даних, в тому числі конфіденційних. Вищезгадані дії повністю заблокували можливість проведення будь-яких реєстраційних дій, і лише 19 березня 2022 року Міністерство юстиції України надало можливість здійснювати реєстраційні дії, проте з певними обмеженнями [5].

На день написання даної статті реєстраційні дії, які можуть провадитися стосовно фізичних осіб-підприємців є:

- реєстрація фізичної особи-підприємця;
- припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця;
- внесення змін до відомостей про фізичних осіб-підприємців (зміна КВЕДу).

Внесення змін до відомостей про фізичну особу-підприємця є, мабуть, однією із найважливішою реєстраційною дією в період ведення воєнного стану. Це пов'язано з проведенням перепрофілювання малого та середнього бізнесу, що було викликано війною. Велика кількість підприємців бажають не тільки підтримувати країну в тилу, а також допомагати Збройним силам України та територіальній обороні. У зв'язку з чим підприємці, які в мирний час відшивали спортивний одяг, зараз шийють бронезилети, ті підприємці, які спеціалізувались раніше на виробі з металу, наразі постачають протитанкові іжі, та інше.

Тому у багатьох суб'єктів господарювання виникла нагальна потреба змінити коди КВЕД, оскільки невнесення таких змін може призвести до визнання договорів недійсними, неможливістю підтвердження форс-мажорних підстав в Торгово-промислових палатах, тощо.

Коло суб'єктів надання адміністративних послуг, які можуть провадити реєстраційну діяльність є обмежене. Здійснення більшості вказаних реєстраційних дій можливе у міжрегіональних управліннях Міністерства юстиції України та міських радах, де не проводяться бойові дії. Даний список суб'єктів надання адміністративних послуг та їх контактні данні оновлюється на офіційному сайті міністерства.

У зв'язку з внутрішнім переміщенням громадян та можливістю релокації бізнесу Міністерством юстиції України встановлено загальнонаціональну екстериторіальність. Це означає, що суб'єкти надання адміністративних послуг мають право проводити реєстраційні дії щодо фізичних осіб-підприємців, які зареєстровані на всій території України.

Реєстраційні дії проводяться у відповідності до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», проте у зв'язку із дією воєнного стану є певні зміни. Так

наприклад, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» нотаріальне посвідчення довіреності на право представництва підприємців можливе на звичайному папері та не потребує використання спеціальних бланків [6].

Також необхідно звернути увагу, що зареєструвати, закрити ФОП або внести зміни можливо також і через сайт «Дія».

Дерегуляція в сфері ліцензійної та дозвільної систем, тобто зупинення регуляторних та інших обмежень для підприємств на час воєнного стану, встановлюється постановою Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану». Дана Постанова запровадила декларативний принцип господарської діяльності, відповідно до якого право на її провадження можливе і без отримання дозвільних документів [7].

Проте дане положення відноситься не для всіх видів діяльності та має певний перелік видів діяльності, для яких потреба та порядок ліцензування залишається незмінним, а саме: випуск та проведення лотерей, діяльність, пов'язана з радіоактивними та іншими небезпечними речовинами, видобутком корисних копалин, виробництвом лікарських засобів, зовнішньоекономічної діяльністю, організацією та проведенням азартних ігор, оцінкою відповідності щодо технічних регламентів тощо.

Також Постанова № 314 передбачає продовження строку дії строкових ліцензій та інших дозвільних документів до скасування або припинення воєнного стану та протягом двох місяців з дня його скасування або припинення.

Після скасування або припинення воєнного стану фізичні особи-підприємці зобов'язані протягом одного місяця, звернутися за отриманням дозволу до органу державної влади, що провадить свою діяльність в сфері ліцензування та видачі інших дозвільних документів.

Державний нагляд та контроль. 13 березня 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану», якою запроваджується припинення проведення заходів державного нагляду (контролю) на період дії воєнного стану [8].

Так, дозволяється проведення позапланових заходів державного контролю за зростанням цін на товари, які мають істотну соціальну значущість, що регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 року № 223 «Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548». Даний контроль мають право здійснювати обласні військові адміністрації разом із Національною поліцією, Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державною службою з лікарських засобів та контролю за наркотиками на підставі рішення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у відповідній сфері.

Постанова № 223 встановлює, що товарами, які мають істотну соціальну значущість є: борошно; хліб; макаронні вироби; крупи (гречана, вівсяна), м'ясо(свинина, яловичина, курятина); молоко; масло; сметана; яйця; олія; цукор; овочі (капуста, цибуля, буряк, морква, картопля); лікарські засоби (спирт, протизапальні, антибактеріальні); пальне (бензин, дизельне пальне, газ) [9].

Таким чином, підприємцю, який здійснює реалізацію вищевказаних товарів, забороняється встановлювати ціни, що перевищують граничний рівень постачальницько-збутової надбавки та торгівельної надбавки, що встановлюється в розмірі не більше як 10 відсотків [10].

Також зміни торкнулись і податкових перевірок. Відтепер, податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки – зупиняються. До них можна віднести документальні, камеральні перевірки з поданих податкових декларацій, з податків та зборів, та інше [11].

Проте і з даного положення закону є виключення. Можливе проведення камеральних перевірок декларацій та уточнюючих розрахунків щодо бюджетного відшкодування та фактичних перевірок представників бізнесу, які реалізують товари першої необхідності.

Податкові зміни. 17 березня 2022 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-IX, яким було запроваджено нову податкову модель під час дії воєнного стану [11].

Нововведенням даного законодавчого акту торкнулися розміру процентних ставок податку, які сплачують фізичні особи підприємці, що знаходяться на спрощеній системі оподаткування, та обов'язку його сплати.

Відтак, у період воєнного стану перша та друга група спрощеної системи оподаткування має право не сплачувати єдиний податок в період з 01.04.2022 до припинення або скасування воєнного стану. Також, законом передбачено, що фізична особа-підприємець має право не заповнювати декларацію за період, в який він не платив єдиний податок, а у разі неможливості подати декларацію, якщо була здійснена така сплата, законодавець передбачає обов'язок подати декларацію протягом 6 місяців з дня скасування або припинення воєнного, надзвичайного стану.

Також підприємці, які віднесені до даних груп, мають право не сплачувати єдиний внесок за себе в період 01.03.2022 та протягом 12 календарних місяців з дня скасування або припинення воєнного, надзвичайного стану. Проте страховий стаж не зараховується у разі такої несплати.

Підприємцю, який знаходиться на другій групі оподаткування та має найманих працівників, також надається відстрочка у разі неможливості подання звіту та сплати єдиного внеску за найманих працівників, терміном до 6 місяців з дня припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану. Також, надано право фізичній особі-підприємцю не сплачувати єдиний соціальний внесок за займаних працівників, які були мобілізовані. Проте дані суми повинні бути відображені у звіті.

Вищевказані правила стосуються також і третьої групи оподаткування, проте є значне нововведення. Законом передбачено, що з 1 квітня 2022 року фізична особа-підприємець, у якої дохід не перевищував десять мільярдів доларів протягом минулого календарного року дохід, мають право перейти на сплату єдиного податку за процентною ставкою 2 %. В даній групі оподаткування підприємці звільняються від сплати податку на додану вартість. Проте у разі реалізації товарів, які були придбані на загальній системі оподаткування з ПДВ, то по таких товарах платнику податків необхідно провести нарахування компенсуючих податкових зобов'язань.

Проте законодавець встановив певні вимоги до підприємців, які мають право перейти на дану ставку, а саме платники податку не провадять господарську діяльність в сфері:

- видобутку та реалізації корисних копалин;
- продажу (імпорту/експорту) акцизних товарів, за винятком роздрібною продажу паливно-мастильних матеріалів, а також пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин).

На ряду з цим, законодавець встановив і ряд обов'язків. Відтак, фізична особа-підприємець, який знаходиться на третій групі оподаткування з відсотковою ставкою 2 % повинен щомісячно протягом 20 днів з закінчення звітного місяця подавати податкову декларацію та протягом

10 днів з закінчення терміну подання декларації – сплачувати податок [12].

Законодавець встановив добровільну форму переходу на третю групу оподаткування з відсотковою ставкою 2 %. Таким чином, фізична особа-підприємець, яка бажає перейти на вищевказану групу, повинна подати до податкового органу заяву до останнього числа місяця, що передує періоду переходу на спрощену систему оподаткування.

Проте, в Законі визначено, що у разі скасування або припинення воєнного або надзвичайного стану, платники податків, які перебували на спрощеній системі оподаткування з відсотковою ставкою 2 %, автоматично переходять на ту групу, на якій вони перебували раніше.

Також даними нормативно-правовим актом законодавець підтримав підприємців, які провадять господарську діяльність, спрямовану на забезпечення держави товарами першої необхідності, а саме надав значний перелік пільг. Відтак, підприємці звільняються від оподаткування:

- при примусовому вилученні чи відчуженні пального для потреб держави, її воєнізованих формувань, органів місцевого самоврядування, закладів охорони здоров'я та служб ДСНС;

- при постачанні готової продукції на користь вище перелічених суб'єктів;

- при передачі товарів в державну чи комунальну власність для потреб забезпечення оборони України;

- у разі знищення товарів внаслідок дії обставин непереборної сили під час дії воєнного стану.

Нововведеннями передбачається і звільнення від ряду податків та податкових зобов'язань. Дане положення закону стосується фізичних осіб-підприємців, які провадять свою діяльність на територіях, на яких ведуться або велися бойові дії, або які є тимчасово окупованими збройними силами країни-агресора. До переліку податків, від яких підприємець звільняється, відносяться:

- Звільнення від плати за землю (земельний податок та орендна плата за землі державної та комунальної форм власності) терміном до 31 грудня наступного за роком, в якому було припинено або скасовано воєнний стан.

- Звільнення від сплати екологічного податку протягом 2022 податкового року.

- Звільнення від загального мінімального податкового зобов'язання протягом 2022 та 2023 податкового року.

Законом передбачається звільнення від відповідальності, передбаченої Податковим кодексом України, у разі доведення відсутності можливості у платника податку виконати свій податковий обов'язок, проте з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом трьох місяців з дня

скасування або припинення воєнного, надзвичайного станів в Україні.

Висновки. Отже, узагальнюючи вище викладене, можна зробити наступні висновки:

1. Держава у зв'язку з повномасштабним вторгненням країни-агресора, оперативно запровадила політику дерегуляції та внесла законодавчі зміни. На сьогоднішній день значна кількість змін закріплена в постановах Кабінету Міністрів України, і лише податкові зміни внесені та діють на підставі Податкового кодексу України. Дані нововведення полегшили діяльність фізичних осіб-підприємців, стимулювали веденню бізнесу за таких умов, а також знизили тиск на державні органи влади в сфері контролю та нагляду за господарською діяльністю підприємців.

2. Цікавим питанням є податкові зміни, які фактично звільнили підприємців від обов'язку подання декларації та сплати податків на час дії воєнного стану. Також зміни до Податкового кодексу України встановлюють ряд податків, від сплати яких також звільняються підприємці, проте лише ті, що провадять свою господарську діяльність на території України, на якій ведуться бойові дії або які є окупованими.

3. Податкові зміни встановили нову систему оподаткування з відсотковою ставкою 2 % з рядом умов та обов'язків, які повинен дотримуватись платник податків, щоб перейти на дану систему. Проте, вищевказана система має і ряд певних ризиків для підприємців. Один з ризиків пов'язаний зі сплатою податку на додану вартість. Оскільки під час перебування підприємця на податковій системі з відсотковою ставкою 2 % реєстрація платника ПДВ призупиняється, то неможливо оформити податковий кредит на товари, які були придбані з урахуванням податку на додану вартість. Сплачений податок буде зараховуватись до собівартості товару. Також одним з ризиком в цій ситуації буде те, що у разі скасування чи припинення воєнного стану, у платників податків повертається обов'язок сплачувати податок на додану вартість з реалізованих товарів. Таким чином, виникає ситуація подвійної сплати податку на додану вартість – спочатку підприємець купляє товар з урахуванням ПДВ, та зараховує його до собівартості товару, і після зміни системи – сплачує податок на додану вартість. Результатом цього буде завищення цін та певної втрати конкурентоздатності такого підприємця.

Загалом, законодавець намагається створити найвигідніші умови для ведення господарської діяльності фізичним особам-підприємцям, встановлюючи пільги та зменшуючи податковий та адміністративний тиск. Проте, деякі питання потребують ще детального врегулювання зі сторони держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24 лютого 2022 р. № 2102-IX. *Голос України*. 2022. № 37. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 24.05.2022).
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 24.05.2022).
3. Прохоренко М. М. Правове регулювання господарської діяльності та господарських відносин в особливий період. *Юридичний вісник*. 2016. № 2 (39). С. 151–161.
4. Лесько О. Й., Глущенко Л. Д., Мещерякова Т. К. Деререгуляція підприємницької діяльності та покращення умов ведення бізнесу в Україні. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2016. № 1. С. 58–63.
5. Порядок державної реєстрації юридичних осіб та ФОП в період воєнного стану. Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/poryadok-derzhavnoyi-reyestraciyi-yuridichnih-osib-ta-fop-v-period-voyennogo-stanu> (дата звернення: 24.05.2022).
6. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text> (дата звернення: 24.05.2022).
7. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 р. № 314. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-п#Text> (дата звернення: 24.05.2022).
8. Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2022 р. № 303. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 60. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-п#Text> (дата звернення: 24.05.2022).
9. Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548: Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 223. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2022-п#Text> (дата звернення: 24.05.2022).

10. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236 : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 № 488. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/488-2022-p#Text> (дата звернення: 24.05.2022).

11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 р. № 2120-IX. *Голос України*. 2022. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 24.05.2022).

12. Бачило В. Оновлена «нова спрощенка»: зміни, переваги та недоліки. *Ліга.Блоги*. 2022. URL: <https://blog.liga.net/user/vbachylo/article/44180> (дата звернення: 24.05.2022).